

Sygn. akt XII Ga 29/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział XII Gospodarczy Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący – SSO Janusz Beim

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2014 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: J. D.

przeciwko: (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda J. D. wniesionej od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie Wydział IV Gospodarczy z dnia 24 września 2013 r. sygn. akt IV GC 414/13/S upr

oddala apelację.

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 26 lutego 2014 r.

Powód J. D. domagał się zasądzenia od strony pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. kwoty 2.969 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 30 listopada 2012 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za usługę prawną polegającą na sporządzeniu pozwu i zastępstwie procesowym w sprawie przeciwko F. S. prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Krakowie pod sygn. akt IV GC 1598/10/S. Powód wniósł także o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu.

W dniu 12 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, orzekając zgodnie z żądaniem pozwu.

Strona pozwana zaskarżyła nakaz zapłaty sprzeciwem, wnosząc o oddalenie powództwa i podnosząc, że powód otrzymał wynagrodzenie za prowadzenie wskazanej w pozwie sprawy w formie comiesięcznego ryczału, natomiast zasądzone koszty zastępstwa adwokackiego i koszty przyznane w toku postępowania egzekucyjnego nie są mu należne, ponieważ zgodnie z ustną umową zlecenia przysługiwały one po wszczęciu postępowania egzekucyjnego i wyegzekwowaniu należności przez komornika, a w spornej sprawie powód nie złożył wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego i należność nie została wyegzekwowana.

Wyrokiem wydanym dnia 24 września 2013 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie oddalił powództwo (pkt I), zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 617 zł tytułem kosztów procesu (pkt II) oraz nakazał ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 81,26 zł tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (pkt III).

Niesporne było w sprawie, że do końca 2011 r. strony łączyła umowa o stałą obsługę prawną, a także treść tej umowy.

Sąd Rejonowy ustalił, że z tytułu wykonywania tej umowy strona pozwana wypłacała powodowi wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 2.000 zł brutto miesięcznie, a nadto równowartość kosztów zastępstwa procesowego zasądzonych na rzecz strony pozwanej w tytułach egzekucyjnych wydanych w sprawach prowadzonych przez powoda, przy czym powód uprawniony był do żądania kosztów zastępstwa procesowego po ich wyegzekwowaniu od dłużnika. Powód, w oparciu o pełnomocnictwo z dnia 6 grudnia 2010 r., sporządził pozew przeciwko F. S. i reprezentował stronę pozwaną przed sądem. Proces zakończył się wyrokiem zaocznym wydanym dnia 4 kwietnia 2011 r., którym uwzględniono powództwo niemal w całości i zasądzono na rzecz (...) sp. z o.o. w K. kwotę 2.938 zł tytułem kosztów procesu. Wyrokowi nadano klauzulę wykonalności, jednakże postępowanie egzekucyjne nie zostało wszczęte i powód zwrócił tytuł egzekucyjny stronie pozwanej.

Mając za podstawę tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy stwierdził, że powód otrzymał w formie ryczałtu wynagrodzenie za prowadzenie sprawy przeciwko F. S. przed sądem, natomiast należność obejmująca zasądzone koszty zastępstwa procesowego mu nie przysługiwała, ponieważ nie stała się jeszcze wymagalna. Sąd wskazał, że zgodnie z ustną umową koszty zastępstwa procesowego były płatne po ich wyegzekwowaniu od dłużnika, w oparciu o fakturę VAT wystawioną przez powoda na podstawie zestawienia kosztów sporządzonego przez komornika. Skoro należność zasądzona wyrokiem nie została wyegzekwowana od dłużnika, to powództwo było przedwczesne i podlegało oddaleniu na podstawie art. 750 k.c. w zw. z art. 735 § 1 k.c. a contrario.

Powód wniósł apelację od tego wyroku, zaskarżając go w całości i domagając się jego zmiany poprzez orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenia od strony pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego:

* § 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu poprzez jego pominięcie, mimo, że powód konsekwentnie podnosił w toku procesu, iż wynagrodzenie z tytułu zastępstwa w postępowaniach sądowych i egzekucyjnych było mu płatne na podstawie tego rozporządzenia, niezależnie od ryczałtu w kwocie 2.000 zł za stałą obsługę prawną

* art. 746 § 1 k.c. przez jego niezastosowanie przy wypowiedzeniu przez stronę pozwaną pełnomocnictw w dniu 18.01.2013 r. ,podczas gdy przy wypowiedzeniu odpłatnego zlecenia zleceniodawca obowiązany jest uiścić przyjmującemu odpowiednią część wynagrodzenia

* art. 735 § 1 k.c. przez jego niewłaściwą wykładnię i niezastosowanie do zasądzanych kosztów zastępstwa procesowego, podczas gdy powód otrzymywał od pozwanego 2 odrębne wynagrodzenia: jedno ryczałtowe za bieżącą obsługę prawną i drugie za zastępstwo procesowe płatne wg stawek minimalnych określonych w rozporządzeniu z dnia 28.09.2002 r.

* art. 744 k.c. przez jego błędne zastosowanie i uznanie, że strony umowy się inaczej co do momentu zapłaty wynagrodzenia, podczas gdy umowa została rozwiązana z końcem 2011 r., a pełnomocnictwa wypowiedziane w styczniu 2013 r., a zatem powodowi należy się wynagrodzenie po wykonaniu zlecenia w formie zastępstwa procesowego przed sądem

- naruszenie prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c. przez:

* uznanie za okoliczność bezsporną, że w skład wynagrodzenia ryczałtowego wchodziło sporządzanie pozwów i pism procesowych oraz zastępstwo procesowe, podczas gdy wynagrodzenie ryczałtowe obejmowało jedynie obsługę bieżących spraw, a wynagrodzenie za zastępstwo procesowe było należne odrębnie

* uznanie wynagrodzenia za zastępstwo procesowe za „gratyfikację” nie będącą przedmiotem wynagrodzenia w rozumieniu art. 735 k.c. i stwierdzenie w uzasadnieniu wyroku, że wynika to wprost z zeznań powoda, podczas gdy zapłata kosztów zastępstwa procesowego była podstawowym elementem umowy ustnej, dotyczącym odrębnych czynności i powód nigdy nie użył terminu „gratyfikacja”

* uznanie, że powód otrzymał już wynagrodzenie za wszczęcie i prowadzenie procesu przeciwko F. S. w ramach ryczałtu, podczas gdy wynagrodzenie ryczałtowe obejmowało inny zakres spraw

* uznanie, że powód był uprawniony do żądania należności z tytułu kosztów zastępstwa procesowego dopiero po ich wyegzekwowaniu od dłużnika, podczas gdy umowa stałego zlecenia została rozwiązana 31.12.2011 r. i strona pozwana wypowiedziała wszelkie pełnomocnictwa i nie zleciła postępowania egzekucyjnego, wobec czego powodowi należy się wynagrodzenia za usługi już wykonane

* pominięcie kluczowego dowodu w postaci pisma strony pozwanej z dnia 18.02.2013 r. zawierającego wypowiedzenie wszelkich pełnomocnictw, które to wypowiedzenie spowodowało wymagalność roszczenia powoda

* uznanie, że kwota dochodzona w niniejszej sprawie nie wiązała się z wykonywaniem żadnych nowych czynności przez powoda, podczas gdy była ona minimalnym wynagrodzeniem za usługi zastępstwa w postępowaniach sądowych i egzekucyjnych

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji jako bezzasadnej, podtrzymując swoje stanowisko wyrażone w toku procesu oraz dzieląc ustalenia i argumentację Sądu I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sprawa rozpoznawana była w postępowaniu uproszczonym.

Sąd II instancji nie prowadził postępowania dowodowego, zatem na podstawie art. 505¹³ § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku z dnia 26 lutego 2014 r. obejmować będzie wyjaśnienie podstawy prawnej rozstrzygnięcia z przytoczeniem przepisów prawa.

W postępowaniu uproszczonym apelacja może być oparta jedynie na zarzucie naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz zarzucie naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy (art. 505⁹ § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.c.).

Apelacja jest bezzasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest chybiony i nie może odnieść skutku. Wskazany przepis dotyczy oceny dowodów i statuuje zasadę swobodnej oceny dowodów. Powód uchybienia temu przepisowi upatruje w uznaniu, że wynagrodzenie ryczałtowe przysługiwało także za sporządzanie pozwów i pism procesowych oraz za zastępstwo procesowe, a zasądzone koszty procesu stanowiły „gratyfikację” a nie samodzielne wynagrodzenie i do żądania zapłaty tej należności powód uprawniony był po wyegzekwowaniu kosztów od dłużnika, nadto w uznaniu, że powód otrzymał już w formie ryczałtu wynagrodzenie za wszczęcie i prowadzenie sprawy przeciwko F. S. i pominięcie faktu, że w styczniu 2013 r. zostały wypowiedziane powodowi wszelkie pełnomocnictwa. Tak sformułowany zarzut jest nietrafny, ponieważ dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. niezbędne jest wskazanie przyczyn, które dyskwalifikują postępowanie sądu w zakresie oceny dowodów. Skarżący powinien zwłaszcza wskazać, jakie konkretne kryteria oceny zostały naruszone przez sąd przy analizie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im taką moc przyznając (zob. postanowienie SN z dnia 23.01.2001 r., IV CKN 970/00, Lex nr 52753, wyrok SN z dnia 6.07.2005 r., III CK 3/05, Lex nr 180925). Tymczasem powód podnosząc w apelacji zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. nie wykazał, by Sąd Rejonowy naruszył zasady logiki i doświadczenia życiowego dokonując oceny dowodów z dokumentów i zeznań świadków. Podniesione przez powoda w apelacji zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. stanowią, w ocenie Sądu Okręgowego, wyłącznie polemikę z ustaleniami

Sądu I instancji i zmierzają do przedstawienia korzystnej dla powoda wersji wydarzeń, a takie zarzuty nie mogą odnieść skutku. Sąd I instancji prawidłowo, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, przy uwzględnieniu kontekstu sytuacyjnego sprawy ocenił przedstawione przez strony dowody i na ich podstawie ustalił stan faktyczny w sprawie. W szczególności prawidłowo ustalił Sąd, że strony łączyła ustna umowa zlecenia zgodnie z którą powód świadczył na rzecz strony pozwanej bieżącą obsługę prawną za wynagrodzeniem ryczałtowym wynoszącym 2.000 zł (brutto) miesięcznie. W ramach tej umowy powód nie tylko udzielał porad prawnych, sporządzał opinie prawne, pisma reklamacyjne bądź odpowiedzi na reklamacje, projekty umów, ale też sporządzał pozwy i uczestniczył w procesach sądowych reprezentując (...) sp. z o.o. w K.. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym z zeznań powoda, wynika, że strony ustnie uzgodniły, że niezależnie od ryczału, za prowadzenie spraw sądowych powodowi wypłacane było odrębne wynagrodzenie wg stawek zasądzonych po wykonaniu usługi. Przy czym w toku współpracy stron praktyką było, że powód wystawiał fakturę VAT obejmującą koszty zastępstwa przed sądem i w postępowaniu egzekucyjnym po wyegzekwowaniu należności od dłużnika. Brak dowodów na okoliczność, że koszty te były płatne przed ich wyegzekwowaniem. Sam powód wskazał, że w toku współpracy stron regułą było kierowanie spraw do egzekucji oraz że nie było takiego przypadku, że egzekucja okazała się bezskuteczna. Strony zatem ustnie tak ukształtowały łączący je stosunek prawny, że oprócz zasadniczego wynagrodzenia ryczałtowego za obsługę prawną powód otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie za prowadzenie procesów, które zakończyły się skutecznym wyegzekwowaniem zasądzonych należności. Wobec tego użycie przez Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku terminu „gratyfikacja” w odniesieniu do wypłaty kosztów zastępstwa procesowego było w pełni uprawnione. Wszak gratyfikacja to – według „Słownika języka polskiego” PWN z 2007 r. - dodatkowe wynagrodzenie, nagroda pieniężna za specjalne zasługi, a koszty zastępstwa procesowego przysługiwały powodowi tylko w przypadku spraw wygranych i nadto jeśli egzekucja zasądzonych kwot została skutecznie przeprowadzona. Fakt, że powód nie posłużył się w swoich zeznaniach i pismach procesowych sformułowaniem „gratyfikacja” na określenie kosztów zastępstwa procesowego nie oznacza, że Sąd nie mógł tak ocenić tego świadczenia wypłacanego powodowi. Przeciwnie – w ocenie Sądu Okręgowego użycie tego określenia jest w okolicznościach niniejszej sprawy w pełni uprawnione. Skoro w niniejszej sprawie nie zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne, to nie mogło dojść do wyegzekwowania kosztów zastępstwa procesowego, a w konsekwencji nie zaktualizowało się roszczenie powoda o wypłatę tych kosztów. Okoliczność, że powodowi w dniu 18.01.2013 r. zostało wypowiedziane pełnomocnictwo procesowe w sprawie przeciwko F. S. (i w innych sprawach) nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, gdy umowa o stałą obsługę prawną łączyła strony do końca 2011 r., a powód nie wykazał, aby w okresie późniejszym prowadził jakieś sprawy na rzecz strony pozwanej, a nadto sam powód podał, że decyzja o wszczęciu postępowania egzekucyjnego zależała od decyzji strony pozwanej, mimo, iż pełnomocnictwo obejmowało także to postępowanie. Również zasadnie i zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego stwierdził Sąd I instancji, że w zakres pojęcia bieżącej obsługi prawnej wchodzi pisanie pozwów reprezentowanie klienta przed sądem. „Bieżące sprawy” w zakresie stałej obsługi prawnej to także konieczność sporządzenia pozwu i uczestnictwa w imieniu strony w rozprawach, wnoszenia pism procesowych. Niezrozumiałe, sprzeczne z zasadami racjonalnego rozumowania i doświadczenia życiowego byłoby stwierdzenie, że świadczenie stałej obsługi prawnej spółki (czy innego podmiotu) obejmować miałyby tylko pisanie reklamacji, opinii prawnych, udzielanie porad, konsultowanie umów. Wszak sam powód wskazał, że w ramach świadczonych usług składał pisma do KRS, a to też są sprawy sądowe. Zatem również prowadzenie spraw przed sądem należało do obowiązków powoda w ramach świadczenia usług stałej obsługi prawnej, przy czym – jak wskazano powyżej – jeśli proces zakończył się korzystnie dla strony pozwanej, to po wyegzekwowaniu zasądzonych należności powód otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie w postaci kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu sądowym i egzekucyjnym. W ocenie Sądu Okręgowego nie można tracić z pola widzenia i tej okoliczności, że prowadzenie postępowania egzekucyjnego prowadzącego do skutecznego wyegzekwowania długu wymagało od powoda dodatkowego nakładu czasu i pracy, stąd też racjonalne i uzasadnione było wypłacanie powodowi kosztów zastępstwa procesowego w takich sprawach. Natomiast samo prowadzenie sprawy przed sądem, w szczególności jeśli – jak w sprawie przeciwko F. S. – polegało na sporządzeniu pozwu, a następnie złożeniu wniosku o nadanie wyrokowi zaocznemu klauzuli wykonalności nie wymagało dodatkowego nakładu pracy pełnomocnika. Z tego względu trafnie stwierdził Sąd Rejonowy, że powód za prowadzenie w/w sprawy otrzymał już wynagrodzenie w ramach comiesięcznego ryczału i w świetle uzgodnień stron

i wypracowanej praktyki nie było podstaw do żądania zapłaty kosztów zastępstwa procesowego, ponieważ nie zostały one wyegzekwowane.

Również zarzuty apelacyjne naruszenia prawa materialnego nie są uzasadnione. Nie został naruszony § 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że umowa o świadczenie pomocy prawnej, obejmująca także zastępstwo strony przed sądem, przewidziana w art. 16 ust. 1 i art. 25 ust. 1 w zw. z art. 37 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (jedn. tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188 ze zm.) oraz w § 3 ust. 1 i 2 cyt. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości należy do umów o świadczenie, do których - na podstawie odesłania zawartego w art. 750 k.c. - w zakresie nieuregulowanym w przepisach powołanej ustawy stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2002 r., II CKN 1216/00, OSNC 2003/4/58 i z dnia 5 czerwca 2007 r., I CSK 86/07, nie publ. poza bazą Lex nr 453747, z dnia 11 sierpnia 2011 r., I CSK 611/10 Lex nr 989121). Zasadą wynikającą z art. 16 ust. 1 ustawy prawo o adwokaturze jest ustalenie opłaty za czynności adwokackie w umowie z klientem. Dopiero jeśli wysokość opłaty nie zostanie określona przez strony, rozwiązania poszukiwać należy w przepisach o umowie zlecenia. Art. 735 § 2 k.c. przewiduje, że w przypadku, kiedy nie ma obowiązującej taryfy i strony nie umówiły się o wysokość wynagrodzenia, przyjmującemu zlecenie należy się wynagrodzenie odpowiadające wykonanej pracy. Skoro na gruncie niniejszej sprawy strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe za świadczenie przez powoda stałej obsługi prawnej, to powód może się skutecznie domagać zapłaty wynagrodzenia w wysokości uzgodnionej z klientem, a nie na podstawie przepisów rozporządzenia. Powołane rozporządzenie, wydane na podstawie m.in. ustawowego upoważnienia zawartego w art. 16 ust. 2 i 3 prawa o adwokaturze adresowane jest do sądów, wyznacza wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego i wskazuje ogólne kryteria do określenia wynagrodzenia przed organami wymiaru sprawiedliwości. Zatem powodowi przysługuje wynagrodzenie w wysokości i na zasadach wynikających z umowy zawartej ze stroną pozwaną, a przepisy w/w rozporządzenia nie mogą stanowić w okolicznościach niniejszej sprawy samodzielnej podstawy do konstruowania roszczenia o zapłatę dodatkowego wynagrodzenia. Umowa stron, jak wskazano powyżej, przewidywała, że powodowi należą się dodatkowo – oprócz wynagrodzenia ryczałtowego – koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu sądowym i egzekucyjnym po ich skutecznym wyegzekwowaniu, a ponieważ w sprawie przeciwko F. S. nie prowadzono postępowania egzekucyjnego, to powodowi nie przysługiwało roszczenie o zapłatę kosztów zastępstwa procesowego. Powód otrzymał wynagrodzenie w formie ryczałtu za prowadzenie przed sądem - w ramach stałej obsługi prawnej strony pozwanej - sprawy przeciwko F. S., a wobec niewyegzekwowania kosztów procesu nie przysługiwało mu skuteczne roszczenie o ich zapłatę.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 505¹³ § 2 k.p.c.

SSR A. Rudol